

زهره خان محمدی
پژوهشگر مرکز تحقیقات استراتژیک

رزمایش مشترک نظامی روسیه و پاکستان

مقدمه

رزمایش‌های تاکتیکی "دوستی - ۲۰۱۶" میان روسیه و پاکستان از ۲۴ سپتامبر تا ۷ اکتبر در دانشکده نظامی پاکستانی "راتو" و مرکز آماده سازی نیروهای ویژه در شهرک پاکستانی "چیرات" با حضور ۲۰۰ نفر از نیروهای روسی برگزار می‌شود. هدف از برگزاری رزمایش فوق، تعمیق همکاری‌های نظامی و توسعه نیروهای مسلح روسیه و پاکستان اعلام شده است. افزایش همکاری میان دو کشور با تغییرات ژئواستراتژیک در آسیای جنوبی همزمان شده است. به عبارت دیگر در حالی که هند و ایالات متحده امریکا- دو رقیب جنگ سرد- با توجه به تحرکات پکن در دریای چین جنوبی روابط خویش را تحکیم می‌بخشند، اسلام‌آباد و واشنگتن- متحدین جنگ سرد- در حال دور شدن از یکدیگر هستند و همزمان مسکو و اسلام‌آباد نیز با برنامه ریزی نخستین تمرین نظامی مشترک، مناسبات خود را احیا و تقویت می‌نمایند.

با توجه به همکاری‌های گسترده میان روسیه و هند از یک‌سو و اختلافات ارضی دهلی‌نو با پاکستان از

سوی دیگر، رزمایش مذکور سبب بروز حساسیت در طرف هندی شده است تا آنجا که نگرانی خود را بابت این مسئله به کرملین بیان داشته است. همکاری نظامی روسیه با پاکستان در قالب فروش هلیکوپترهای نظامی نیز بخش دیگری از نگرانی فوق را تشکیل می‌دهد.^۱ با این حال مقامات روسی در رابطه با رزمایش مشترک خود با پاکستان اعلام کرده‌اند که هند نباید در این رابطه نگرانی داشته باشد زیرا رزمایش فوق در مناطق مورد مناقشه دو کشور برگزار نمی‌شود و مقامات دهلی‌نو از این موضوع مطلع می‌باشند.^۲

همکاری روسیه و پاکستان در چارچوب حفظ ثبات منطقه پیگیری می‌شود؛ چراکه کرملین اسلام‌آباد را به‌عنوان بازیگری تاثیرگذار در حفظ ثبات منطقه به‌ویژه در رابطه با افغانستان و همچنین تهدید فزاینده داعش تلقی می‌کند و بر این اساس همکاری فوق را سبب نگرانی هند نمی‌داند. با این حال، به

1. <http://vz.ru/news/2016/9/16/832958.html>

2. <http://economictimes.indiatimes.com/news/defence/india-need-not-worry-about-russia-pakistan-military-drills-russia/articleshow/54368077.cms>

۲ رزمایش مشترک نظامی روسیه و پاکستان

مقایسه میزان دریافت تسلیحات هند در سال ۲۰۱۳ از ایالات

متحد و روسیه^۵

ایالات متحده	فدراسیون روسیه	
۱,۹۹۶,۲۷۰,۰۰۰ دلار	۱۳,۶۶۱,۹۴۰,۰۰۰ دلار	هند

سخن آخر اینکه رزمایش مشترک نظامی میان روسیه و پاکستان در راستای افزایش همکاری‌های نظامی دو کشور قابل ارزیابی است و شاید در مقطع فعلی بتوان از آن به‌عنوان علامتی به رقبای هر یک یاد کرد. با این حال، با توجه به نوع نگاه روسیه و پاکستان به یکدیگر که همکاری دوجانبه را در عین تعامل با تمام بازیگران دنبال می‌کنند، نباید اهمیت این همکاری را بیش از حد ارزیابی کرد.

عقیده برخی کارشناسان برگزاری رزمایش مشترک میان دو کشور می‌تواند واکنشی به رزمایش مشترک ایالات متحده و هند که در نزدیکی مرزهای چین^۳ محقق خواهد شد، نیز باشد. رزمایشی که در آن روسیه خود را در مقابل امریکا و پاکستان خود را در مقابل هند می‌بیند و از این طریق به ابراز قدرت می‌پردازد.

از سوی دیگر، پاکستان نیز از سیاست ایالات متحده در قبال خود ناراضی است و نزدیکی این بازیگر به دهلی‌نو را در راستای به‌خطر افتادن منافع خود ارزیابی می‌کند. موافقت‌نامه امنیتی میان ایالات متحده و هند از نمونه‌هایی است که تحلیل‌گران آن را در راستای تضعیف اسلام‌آباد می‌دانند. اگرچه استراتژی جدید امریکا در نظر دارد تا نفوذ چین را در منطقه مهار کند اما پاکستان بار اصلی را متحمل خواهد شد. در واقع سیاست‌های واشنگتن، پاکستان را مجبور به بهبود مناسبات خویش با روسیه نموده است، هرچند که تحلیل‌گران معتقدند این امر بدان معنا نیست که پاکستان از واشنگتن روی گردان شود. در رابطه با همکاری روسیه و هند نیز لازم به ذکر است که دهلی‌نو در زمره بزرگترین خریداران تسلیحات از دولت روسیه قرار دارد و از سال ۱۹۶۰ تاکنون در زمینه همکاری‌های نظامی-تکنیکی، تجهیزات نظامی به ارزش ۶۵ میلیارد دلار از این کشور دریافت کرده است.^۴

۳. هند و آمریکا رزمایش مشترکی را در ایالت شمالی «وتاراخان» هند که با چین هم مرز است در بازه زمانی ۱۴ تا ۲۷ سپتامبر اجرا خواهند کرد. رزمایش فوق بخشی از یکی از طولانی‌ترین رزمایش‌های مشترک بین دو کشور است که در راستای تداوم همکاری‌های نظامی جاری صورت می‌گیرد.

۴. http://armstrade.sipri.org/armstrade/page/trade_register.php

۵. <http://www.businessinsider.com/arms-sales-by-the-us-and-russia-2014-8>